

GRAFICKÉ ZOBRAZOVACÍ METODY

Major Vincenc Vasilko, major Josef Bergman

Ve štábu se snažíme odstranit ztrátové časy, zvýšit produktivitu práce pracovníků štábů a šetřit pomocné sily i finanční prostředky. Proto jsme před zpracováním taktického cvičení spojeného s prověrkou bojové pohotovosti přemýšleli o tom, jakým způsobem a jakou formou uplatnit v praxi některé teoretické poznatky ze studia v kursu automechanizace a mechanizace velení.

Některé způsoby grafického vyjadřování již používáme a to ve statistických přehledech (diagramy, chronogramy a harmonogramy) při plánování činnosti štábů, bojové přípravy vojsk apod. Méně využíváme grafických metod při řízení velitelsko-štábních cvičení, válečných her a při cvičení s vojsky. Při zpracovávání uvedených cvičení se vyhotovuje (pro potřeby řízení cvičení) stále mnoho písemných dokumentů. Přitom je příslušníci rozhodčí služby využívají v průběhu vlastního cvičení jen v omezeném rozsahu, popřípadě je vůbec nepoužijí, dojde-li k zásadním změnám při rozhodování cvičících velitelů a činnosti vojsk oproti předpokládané činnosti. Množství písemných dokumentů ztěžuje i přípravu příslušníků rozhodčí služby. V obsahu jednotlivých písemných dokumentů se ztrácí i vzájemná souvislost při plnění jednotlivých učebních otázek.

Grafické zobrazovací metody mají značné přednosti před dokumenty písemnými. Jako příklad uvádíme „Plán provedení cvičení“, který jsme zpracovali grafickou formou a který má zejména tyto přednosti:

— **přehlednost.** Při běžném pohledu může funkcionář v krátké době se v něm orientovat a snadno může posoudit vztah všech plánovaných opatření;

— **snadno lze zjistit rezervy i chyby** ve využití sil a prostředků (vynikne jeho správné nebo nesprávné pojetí);

— **v některých případech to může být jediný způsob, který dá přehled** o vlastních silách a možnostech s při-

hlédnutím k řadě drobných skutečností, které je třeba posoudit ve vzájemné souvislosti;

— získáme čas při zpracování dokumentů a současně ušetříme značné množství papíru a práce spojené s psaním, diktováním, rozmnožováním, kompletováním atd.

Přes tyto výhody jsou grafické formy při práci na cvičeních opomíjeny. Domníváme se, že k tomu dochází z těchto důvodů:

— o grafických zobrazovacích metodách se pouze všeobecně teoretizuje, prakticky však tyto formy nejsou rozpracovány tak, aby bylo možné z nich přímo zpracovat určitý dokument, či vyjádřit určité vztahy v praxi;

— teoreticky rozpracované „grafické zobrazovací metody“ (viz např. přednáška pplk. Kaveny z VAAZ) nejsou dostatečně rozšířeny na štábech a u vojsk;

— dosud je jen málo nadřízených, kteří by tyto formy podporovali (většinou vyžadují od podřízených písemné dokumenty) a sami ve své řídicí činnosti grafické zobrazovací metody neuvádějí;

— vzhledem k přehlednosti dokumentu se mohou objevit chyby, kterých se zpracovatel dopustil. Při správném a úplném grafickém vyjádření vyjde najevo, že špatně posuzujeme a srovnáváme plnění úkolů podřízených.

Tak např. jestliže bychom zpracovali přehled o mimořádných událostech ve svazku a u samostatného útvaru za předpokladu, že u obou je organizovanost života a kázeň na stejném stupni a přitom bychom nebrali v úvahu to, že u samostatného útvaru jsou počty osob a bojové techniky menší, nutně bychom došli k nesprávnému závěru při vzájemném porovnávání počtu mimořádných událostí obou jednotek. Tyto chyby vyloučíme, využijeme-li např. srovnávacích diagramů, kterými můžeme uvedené počty navzájem jednoduše srovnat s jiný-

mi, méně důležitými faktory. Pak celkově závěr bude reálnější.

Zamýšleli jsme se též, jak využít grafického zobrazování při práci štábu svazu v poli. Zpočátku se nám tento úkol nezdál dost těžký. Proto jsme se rozhodli, že graficky rozpracujeme metodiku práce štábu v poli a to v údobí plánování operace. Tento úkol byl však nad naše síly, přestože máme z této činnosti mnohaleté zkušenosti. Tato práce by byla skutečně náročná a závislá na mnoha spolupracovnících, bez jejichž pomoci bychom se nemohli obejít. V každém případě by to však byl dokument, který by upřesnil úkoly co do prostoru i času, ukázal by některé rezervy i vytížení pracovníků a složek štábu. Proto jsme od tohoto úkolu neodstoupili, ale využili jsme možnosti k získání zkušenosti při zpracování taktického cvičení, spojeného s prověrkou bojové pohotovosti jednotek.

Při zpracování uvedeného cvičení jsme si stanovili tento cíl. Snížit na minimum počet písemných dokumentů, zkrátit dobu potřebnou na zpracování cvičení a současně zkvalitnit rozpracování stanovených učebních úkolů. Naše pozornost byla zaměřena na zpracování komplexního dokumentu, který by obsahoval všechny otázky, nutné k úspěšnému řízení cvičení. Hlavním požadavkem tohoto dokumentu byla přehlednost, posloupnost a vzájemná souvislost při řešení jednotlivých učebních otázek.

Zpracovali jsme „Plán provedení cvičení“ (viz příloha) grafickou zobrazovací metodou vzájemné kombinace diagramu a schématu.

Vysvětlení k plánu

V levé části jsou uvedeny cvičební útvary a jednotky, ve spodní části je časová stupnice, ve vrchní části heslovitě předpokládaná činnost jednotek a rozhodčí služby, která je spojena s časem

a současně i s útvary, a tím je vyjádřena předpokládaná činnost jednotek a rozhodčí služby a uprostřed (schematicky) předpokládaným použitím jaderných zbraní prostředky jaderného napadení nepřítel, úkoly prověřkového cvičení apod.

Údaje v plánu vycházejí ze znalosti a stupně připravenosti řídicího štábu. Obsah plánu počítá s určitými znalostmi a připraveností jednotlivců (rozhodčí služby) k plnění úkolů podle jejich zařazení.

V plánu nejsou obsaženy všechny údaje, zejména z oblasti bojové a mobilizační pohotovosti, vzhledem k utajení některých skutečností. Plán nevyjadřuje všechny dílčí úkoly, které byly ještě doplňovány při přípravě rozhodčí služby a které si účastníci doplňovali podle pokynů řídicího zaměštnání přímo do přidělených výtisků.

K vyjádření komplexnosti „Plánu provedení“ jak pro potřebu řízení vlastního cvičení, tak i pro přípravu rozhodčí služby, je nutné uvést (písemně) na druhé straně tyto otázky:

- cíle a učební úkoly cvičení,
- číslování a organizaci jednotek nepřítel,
- signální tabulku k předávání zpráv rozhodčí služby a další nutné signály k řízení cvičení,
- bezpečnostní opatření,
- pokyny příslušníkům rozhodčí služby pro zpracování závěru do rozboru cvičení.

Pro poznámky příslušníků rozhodčí služby vyčleníme na druhé straně tohoto dokumentu asi $\frac{1}{3}$ strany proto, aby rozhodčí orgán nemusel používat na cvičení ještě zvláštní poznámkový sešit k vlastním poznámkám.

Takto zpracovaný „Plán provedení cvičení“ spolu s natištěnou mapou úplně postačuje k řízení taktického cvičení svazku.

ZPŮSOB VYHOTOVENÍ GRAFICKÉHO PLÁNU

Koncept plánu je výhodné zpracovávat na milimetrovém papíře. Napřed udělat časovou stupnici podle délky plánovaného cvičení. Na této stupnici vyznačit denní a noční dobu. V levé části uvést cvičební útvary a jednotky. Důkladně si ujasnit časové normy, které jednotky a štáby mají při vlastním cvičení plnit.

Pak v součinnosti se zpracovateli cvičení řešit jeden učební úkol za druhým. Podle potřeby rozlišení jednotlivých opatření volit různé barvy.

Pak koncept přeskreslit a dát vytisknout potřebný počet výtisků. Po výtiskování doplnit druhou stránku uvedeným textem.

Operační umění a taktika

Obsah tohoto dokumentu, zejména náplň grafické části, může být různá. Bude záviset na charakteru zaměstnání a učebních otázkách. Otázky, které jsou

v mapě zbytečně nepřenaššíme do grafického plánu. Oba dokumenty (mapa i plán) mají totiž své specifické poslání při vlastním řízení zaměstnání.

POZNATKY Z PRAKTICKÉHO POUŽITÍ DOKUMENTACE

Po cvičení jsme dokument znovu posoudili a za spolupráce některých účastníků cvičení doplnili. Tento plán v různých obdobích použijeme i při dalších zaměstnáních. Grafický plán se plně osvědčil. Může sloužit jako možný vzor pro rozpracování obdobných úkolů na stupni štábu svazu, svazku i útvaru.

Tento dokument splňuje všechny požadavky a to jak z hlediska jeho vyhotovení, tak i z hlediska jeho praktického použití.

Hospodárnost a možnost dalšího zvýšení produktivity práce se konkrétně projevila takto:

- vyhotovení dokumentu trvá asi polovinu doby, vynaložené jinak na písemný plán;

- plán nadřízený posoudili asi v 5× kratším čase, ve kterém byly vydány zásadní pokyny k jeho doplnění;

- jeden výtisk (pro tisk) vyhotovil kreslič v kratší době, než trvalo psaní dříve užívaného plánu strojem;

- celý grafický plán je zpracován na jednom listě, písemný plán se obvykle zpracovával na 6 až 10 listech. Rozmnožujeme-li plán pro potřebu řízení cvičení (pro taktické cvičení svazku) v 60 až 80 výtiscích, pak ušetříme (za jedno cvičení) 300 až 600 listů kancelářského papíru;

- tiskem byla do značné míry odstraněna nutnost rozmnožování málo výkonnými stroji (asi polovina doby) a úplně byla odstraněna potřeba kompletace výtisků, kontrola jejich úplnosti a některé další pomocné úkoly.

Celkem jen při zpracování tohoto dokumentu bylo podle našich výpočtů ušetřeno 18 až 20 pracovních hodin zpracovatele a 12 až 16 hodin pomocných sil (psaní, rozmnožování, kompletace apod.).

Získané zkušenosti nás vedou k závěru, že tento způsob práce je jednodušší, rychlejší, dokumentace je přehlednější a pro řízení zaměstnání mnohem výhodnější, než písemný.

Podle našeho názoru je možné využít obdobného způsobu vyjádření při plánování (hlášení) těchto úkolů v polních štábech:

- metod práce štábu;
- hlášení stavu podřízených vojsk;
- organizovaném přemístění míst velení;
- získání přehledu o stavu a způsobu zabezpečení spojení a velení;
- při likvidaci následků po jaderných úderech atd.

Vzhledem k tomu, že tento způsob práce může být jednou z podmínek k odstranění ztrátových časů, bude správné, aby se k němu v našem časopise vyjádřili další pracovníci štábu.